

ЯК ІЗ ХАРКОВА ЗАРОБИТИ БЕРЛІН

КНИГОСПІЛКА

ОСТАП ВИШНЯ

ЯК ІЗ ХАРКОВА ЗРОБИТИ БЕРЛІН

КНИГОСПІЛКА

Бібліографічний опис цього видання вміщено в «Літопису Українського Друку», «Картковому репертуарі» та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Обкладинка й малюнки роботи Б. Фрідкина

Упрліт. 3079-к. Харків.
Зам. 486. Тир. 25.000
Літо-друкарня
КНИГОСПІЛКИ
Нетеченск.
наб., 14.
1930.

ЯК ІЗ ХАРКОВА ЗРОБИТИ БЕРЛІН

Найнеобхідніша, найконечніша умова для того, щоб з Харкова зробити Берлін,—це 75% харківського—та не тільки харківського, а й всеукраїнського—населення поробити соколами.

Не менше бо, як три чверти нашого „медлительного в движеніях" люду божого, все життя своє сидить і співає:

„Дивлюсь я на небо,
„Та й думку гадаю,
„Чому я не сокіл,
„Чому не літаю".

Оце в його в голові.

Бо як би йому „бог крильця дав, він землю покинув на небо злітав".

Чого б його туди потаскало?

А як же ж!

„Шукать собі долі,
„На горе привіту,
„І ласки у сонця,
„У зірок прохать".

Що йому індустріялізація, що йому електрифікація.

Йому крила дайте, щоб він „далеко за хмари „полетів по долю, по ласку“.

Тут йому нема ні ласки, ні долі.

Може хоч сонце йому її дасть.

А не зробите його соколом, так він цілий свій вік сидітиме та на небо дивитиметься!

Так от: треба якогось способу дібрати, щоб поробити отаких усіх соколами, вивести на великий степ і кишнуть:

— Киша! Летіть „на льогком катере“. І летіть іменно:

„Далеко за хмари,
„Подалі від світу“.

Подалі... Подалі!!.

Та так, що й не вертайтесь!

Оце як проробимо, тоді з Харкова—раз плюнуть— Берлін зробити.

*

Таксі вже в Харкові є.

Треба, значить, шоферів так привчити, щоб вони пильно на вокзалі придивлялись, де чужоземець.

І коли той чужоземець сяде їхати на Тевелів майдан,—хай він його повезе так, як уміють возити в Берліні.

З Олександрівської вулиці хай повертає праворуч, на Холодну гору і їде на Нову Баварію.

З Нової Баварії—на Люботин, з Люботина на Валки, з Валок—на Зміїв, із Змійова на Кінний майдан, з Кінного майдана через Свиняччий хутір

на Померки, а з Померок уже й недалечко й до Майдану Тевелева.

Там уже проста путь по вул. Лібкнехта.

Коли в пасажіра шляпа не на голові, а на волоссях стирчатиме, хай шофер ввічливо,—обов'язково дуже ввічливо,—обернеться й каже:

— Цу ґрос штатд! О! Цу ґрос![1]

Під'їхавши до майдана Тевелева, хай одчинить дверці й каже:

— Біте шен!

А після того, як пасажир, хвилин п'ять порахувавши, віддасть йому те, на віщо розрахував п'ять день прожити, хай він скине картуза і ввічливо,—обов'язково дуже ввічливо,—скаже:

— Данке шен!

*

Далі справа з бруком, з „мостовими".

Довести харківську сошу до такого стану, як вона в Берліні, тяжкувато, але всетаки можна.

Ми не вимагатимемо від харківського міськгоспу, щоб він це зробив швидко,—дамо йому на це, при його спритності,—років чотириста-п'ятсот!

Але не більше!

Коли він вимагатиме більше, то вже буде бюрократизм і тяганина!

А за чотириста років він мусить це зробити, хоч хай лусне!

Розуміється, що для цього він хай не доручає робити брук морякам.

---

[1] Дуже велике місто. „О."

Хай для цього вибирає суходільних людей.

А то буде так, як на вул. Свердлова.

Ви колинебудь їхали в Харкові Свердловською вулицею з вокзала.

Помітили, який там брук?

Він іде такими хвилями - валами, як на морі в бурю.

Їдеш автобусом, а тебе так колише, як на гойдалці

Кажуть, що будував той брук капітан дальньої плавби, морський вовк, що дуже кохається на морських хвилях і не боїться морської хвороби.

Для моря, що правда, така „мостова" безперечно дуже підходяща, але для Української столиці з її суходільним населенням трішки замарудна.

Вона дуже оригінальна, але хай би її будівника колихало вдень і вночі за таку його творчість!

*

Далі.

Візьмімо наші крамниці.

Щоб дорівняти їх до берлинських, треба небагато.

А саме: ціни на крам, виставлений у вітринах, треба ставити якнайдешевші.

А як хто з покупців зайде в крамницю й вимагатиме таку річ, як на вітрині, треба говорити:

Нема! Залишилась одна тільки для вітрини, але вона не продажна! Є такі самі, трішечки, правда, не такі, а ліпші, з кращого матеріялу, такого самого кольору, але дорогші карбованців на десять!

І зразу вивалювать увесь крам перед покупцем, і говорити, говорити, говорити.

Ошарашений покупець обов'язково купить, не те, що йому треба, не те, по що він прийшов, і заплатить грубі гроші.

*

Далі.

Упорядкувати слід наших візників.

Наряджати їх у циліндри й лівреї не будемо, хай так у жіночих старих пальтах і їздять, а от що треба зробити.

Треба, щоб на конях, которі кусаються, висіла така табличка:

„КУСАЄТЬСЯ“

Я знаю, що скучно буде тоді нашим візникам стояти на біржі.

То він стоїть і розважається.

Коли підходить до його кусючої коняки громадянин, він сидить на козлах й усміхається.

Мовляв:

— Підійди-підійди, занудо, вона тібє гризаньот! Вона тібє покажіть, як близько до коней підходить!

Підійшов громадянин. Кобила вуха прищулила:

— І-і-і-і!

І до пасажира.

А „ванько“!

— Трpp! Та куди ж ти лєзіш? Повилазило, што лошадь строгая? Трpp! Лазять тут, зарази!

. . . .

А взагалі наші харківські візники кращі. Вони веселіші!

Тут, у Берліні, найняти таксі чи візника—справа дуже проста.

От стоїть гурт їх.

Коли ви підходите й сідаєте до котрого з них в екіпаж, то другий, задній чи передній, підбіжить і одчинять дверці.

Ну, що ж це за робота?

От у нас!

У нас, коли ви наймаєте візника з гурту, то підскакують із кіньми всі! Один одного гатить батогом. І всі вони лавою їдуть на пасажира.

Пасажир, нарешті, вигибаючись як в'юн, ускакує до якогонебудь!

Тоді решта — не пускать того візника, з пасажиром!

Б'ють батогами коня, б'ють екіпаж, а як перехрестить котрий батогом по шляпі пасажира, тоді!

— Я звиняюсь, але моя черга! А він, зараза, лізе!

Лясь!

У нас весело!

*

Далі.

Кав'ярень на кожному кроці заводити не треба.

Досить буде, коли ми на кожній вулиці збудуємо по літбудинку ім. В. Блакитного, з бібліотеками хорошими, з концертними залями і з волейболом.

Да... З біліярдом обов'язково, а то що тобі Миша Биковець і Володя Сосюра робитимуть?

— Як з буфетом?

— Обов'язково!

*

Не знаю, що нам робити з Лопанню, щоб хоч трішки зробити її подібною до берлінської Шпрее.

Самих „естественных надобностей“, як видно замало, бо якби від них залежало Лопанське „многоводіє“, то давно б уже і Лопань, і Нетеча, і Харків повиходили б з берегів, і був би тоді не Харків, а Венеція, чи Харкнеція.

Тут одне з двох треба: або Харків перенести на Дніпро, або Дніпро на Харків.

Розробимо відповідного проєкта та подивимось, що краще й дешевше.

Тільки обов'язково треба проєкта, а не так, що спочатку збудуємо, а потім уже за проєкта візьмемось.

*

Шуцманів заводити не треба.

Хай будуть наші міліціонери. Надягати на них касок з орлами не будемо, а по ґумовій палиці кожному слід дати.

І як би такі ґумові палиці вигадати, щоб міліціонер міг нею так і підсадити „клієнта, коли той виліз з пиварні, щоб клієнт сам „легенькою парою“ поплив до району.

Щоб без пересадок на ваньків і без рукамаханнів з відповідними з боку клієнтури висловами.

*

Німецькі „аборти“ для Харкова потрібні, як вода.

Обов'язково побудувати!

І побільше!

Не варт будувати місцевий бюджет на тім, що „в неуказаном місці“.

Без цього можна перебутися!

Та й як ти його іноді обійдешся без „невказаного“ коли на ввесь Харків одне „вказане“, та й те або замкнене, або „забарикадоване“ так, що треба бути добрим спортсменом олімпійцем, щоб усі ті „барикади“ перескакувати!

*

Далі.

Треба негайно розпочати виробляти всяку „чепуху“: бритви оті, що самі голову одрізують, гребінці, олівці, пудру, ґумі і т. д.

І пустіть „авслендерів“ побільше, хай купують та вивозять усю цю „єрунду“.

*

А взагалі, щоб із Харкова зробити Берлін, треба робити. Не сидіти й не дивитись на небо, думаючи: „чому я не сокіл, чому не літаю“, а роби ти, шукаючи „свою долю“ в себе під носом, а не на небі

У нас тієї „долі“ на чотири Німеччини вистачить, так ми ж її не бачимо, ми все ще на небо поглядаємо, повилазило б нам!

*

Гінденбурґа на президента вибирати не треба!

Хай залишається Григорій Іванович!

„ІХНІЙ САНАТОРІЙ“

„Їхній“ санаторій—це, значить, не наш санаторій, а їхній.

Який же він є, цей „їхній“ санаторій?

Давайте зовні...

Санаторій зовні—непоганий. Він на березі прекрасного величезного озера.

Озеро його обхоплює з трьох боків,—виходить, отже, що санаторій на півострові.

Він увесь у зелені. Круг його—садок і парк із віковими деревами...

До його веде чудесна каштанова алея, і каштани ті, величезні, столітні, поспліталися між собою могутніми своїми вітами.

Будинок уквітчаний диким виноградом і трояндами.

Перед санаторієм—квіти.

Півколом він обсаджений плазучими трояндами.

Троянди, як раз цвітуть ріжнокольоровими махровими квітами, утворюючи якийсь червоно-біло-жовто-рожевий химерний вінок.

Це був колись поміщицький маєток, що його новий хазяїн, лікар, пристосував до санаторія.

І не помилився новий хазяїн: кращого місця для санаторію не вигадаєш.

Ліс, вода, повітря...

Тиша...

Не поганий їхній санаторій зовні.

*

А як насправді — хіба це санаторій?

Подумайте сами.

Чоловіка все таки до півсотні хворих — і один лікар.

А хворі є такі, що потребують спеціяльних методів лікування — і водою, і світом, і електрикою і всякими іншими методами та способами...

І — один лікар.

Громадяни! Санаторій чоловіка на 50 люду — і нема канцелярії!

Я його навіть за санаторій не вважаю.

Нема канцелярії!

Та як же це так?

Я шукав-шукав, як приїхав, канцелярії з написом „Без доклада не заходити“ і не знайшов.

Хотів уже вертати, бо що ж воно, думаю собі, за санаторій такий, коли він не має канцелярії.

І зава канцелярії нема, і діловода нема, і скарбника нема, і друкарниця на машинці не стукає!

Граждане! Душу ви мою помилуйте, завхоза нема!

Ій-богу, нема завхоза!

Величезне, санаторійне господарство, не маленький же ж інвентар (та ще який інвентар!), і ніхто їм не завідує...

Ні завхоза, ні помзавхоза, ні канцелярії в завхоза!

Нічого нема!

А санаторій є!

І, кажуть, що постановкою діла це один з кращих санаторіїв біля Берліна, бо його рекомендують кращі берлінські професори.

Каптенармуса, чи як його, і того нема!

Зава кухнею нема!

Дружина директора санаторія їжу для хворих готує!

Факт!

Неймовірно!

*

Я присусідився якось до милосердної сестри.

Милосердна сестра не німкеня, а шведка, я так саме не німець,— виходить, отже, що ми земляки,— я її й запитую:

— А де ж ваш,— питаю місцьком?

— Вас іст дас місцьком?

— Місцьком—це таке, вроді,— ну, як вам пояснити — таке, що без нього ніяк не можна. От і в нас, у редакції, є місцьком... І взагалі...

Не розуміє...

Тоді я думаю: дай я її про вищу інстанцію запитаю.

— КРК,— говорю,— у вас є?

— Ніхт ферштейн КРК!

— Ах ти,— думаю,—боже мій, невже й КРК нема?

— Ну, а як же ж конфлікти з адміністрацією і взагалі профрух там, засідання і т. д.

Вона слухала-слухала, потім устала й принесла мені шклянку молока.

— Дізе? Біте шен!

— Ну, нещасна людина!

Я їй про КРК, а вона мені молоко несе.

Покивав я сумно головою:

— Скільки ж,— сам собі подумав,— з вами тут треба профсоюзної пророботки.

*

Бачу, що і сестра, і покоївка і служниця працюють більше, як по 8 годин.

Питаю:

— Ну, а нагрузка? Чи там надурочні як у вас?

Не розуміють.

Нема в них цього.

Узагалі з профроботою слабкувато тут.

Нічого! Колись і тут буде.

*

Підійшов я тоді з другого боку до санаторійного життя.

Хворих почав аґітувати.

— Товариші! От уже два тижні, як з вами тут лікуюсь, а ми ще ні разу свого лікаря не били.

Здивувались.

— Чого ви дивуєтесь? Це ж санаторій?

— Санаторій!

— Що ж це за санаторій такий, що лікар і досі не битий? І не „мативированний“?

— За віщо?

— Як за віщо. А от бачу, вам, наприклад, дають суниці, дають курку, дають он різні пироги з ягодами, а я вже п'ятий день на самому молоці сиджу. Що я не однаково з вами плачу?

— ??

— Так-так. Вас он і в ванни водять, і душі різні вам роблять, і електрикою вас лікують, а мене поклали і нічого мені не роблять.

Прийде та спитає:

— Gut?

І пішов далі.

Що це за ставлення?

Що ви от у моноклях ходите та через годину краватки міняєте, так до вас так, а як у мене один костюм, так мені молоко та лежать? Що це таке?

— Місцькома нема, КРК нема, ящика для скарг ніде не бачу, що ж робити?

Знизують плечима.

— Та ви,— кажу,— плечима не знизуйте, а давайте сьогодні ввечері, отам під берестками, як він з купання йтиме, я на його ковдру накину і почну... А ви поможіть, бо сам я, мабуть, не подужаю. Та одмолотимо так, що аж крехтатиме,— тоді знатиме, як лікувати...

... „Куди то ви, хер" ?..

Нічого з моєї аґітації не вийшло: не погодились. І хай! Самі потім жалкуватимуть, як їх на молоко посадить.

*

Якось увечері, після десятої, коли вже хворі лягають спати, я через вікно потихеньку лізу в садок.

Чую регіт.

— Куди то ви, хер?

— Як куди? В садок!

— Так чого ж через вікно, хіба дверей нема?

— Так уже ж,— кажу,— десята година!

— Так що ж?

— Як так що ж? У нас по санаторіях після десятої у вікно лíземо, щоб лікар не побачив! А потім вертаючись до сестри, як вона помітить:—„Сестричко, не кажіть же лікареві! Я вам уже... той!"

— Ходіть через двері краще! Як ви сами не хочете зрозуміти, що для вас корисно, а що шкідливо— ніякими ланцюгами вас у кімнаті не вдержиш!

І з санаторія не викинули!

От чудаки!

*

Взагалі, якийсь такий санаторій не такий, як у нас!

Усе тобі дозволяють, ніхто на тебе не кричить.

Хочеш лікуватися — лікуйся!

Хочеш дурня валяти — валяй.

„Ш Е Ф“

Власне, це буде „пісня“ не про нашого „шефа“, а про „шефову“ працю.

Але самої праці без шефа, так як і шефа без праці, не можна собі уявити, через те, мабуть, тяжко буде одріжнити, де наш „шеф“, а де його праця.

„Шеф“ наш зветься — доктор медицини, Grabley (Ґрабляй, доктор).

Він хазяїн нашого санаторія, він нас лікує, крім того, він іще й шеф арцт (головний лікар) усього Заарова-курорта.

Його вважають за досвідченого, тямущого лікаря, з великою практикою і з великою лікарською умілістю.

Говорять, що він був раніше за головного лікаря десь у клініці, але він не любить великого міста, любить землю, любить хазяйство: через те купив собі тут маєток, влаштував санаторій і тепер лікарює й хазяйнує.

*

Перша зустріч із шефом.

Під‘їхав автобусом до санаторія, чекаю у вестибюлі.

Раптом якось так рвучко й енерґійно підходить людина в білому коротенькому халаті. Міцно тисне руку:

— Д-р Grabley!

Здався спочатку молодим дуже.

Потім придивився: великий лоб, черепахові окуляри, широка лисина, молоде обличчя і сиве поза лисиною волосся.

Рухи бистрі, певні.

Коротенька балачка. Потім:

— Біте шен!

Бере мою валізу, несе до автомобіля, садовить мене в машину, сам — за шофера — прожогом до вілли:

— Біте шен!

Біля вілли вискакує з авто, за валізу й у віллу на другий поверх.

„Шеф".

Привів до кімнати, поправив постіль, кинув оком навкруг:

— Лягайте.

І вже, чую, загула машина назад...

Шефові нашому п'ятдесят літ, або, як кажуть у нас:

— Fünfzig iahre!

Але це абсолютно нічого не значить.

Ій-богу, він буде такий самий, як йому буде й сто літ, або, як у нас кажуть:

— Він, мабуть, двожильний.

Він устає, як іще всі сплять.

Він усе робить сам.

І він усе вміє робити сам.

І ця робота в його, як іграшка, як забавка.

*

До 10 год. ранку він уже скупався в озері (ні холод, ні дощ—тут ніякої ролі не грають), обійшов хворих у санаторії, поснідав, обійшов хазяйство, подивився, як снідають хворі.

О 10 год. він уже в машині за шофера.

Точно.

І вже реве його „Бенц"—скликає хворих, що він їх везе до Moor - Bad'у — купати, електризувати і т. д.

Крім того, він же ж директор.

Там він прийма хворих, там він лікує хворих.

Він везе.

Але як він везе?!

Коли сидиш поруч його, в передку,— очі заплющуєш.

В його кепка на бакир (я ніколи його не бачив у шляпі) козирьок—набік.

Він править машиною одною лівою рукою.

Сиґналів ніяких. Він проліта повз вози, як вітер...

Своїм „Бенцом" він врізається у суточки поміж возами на дорозі так, що думаєш, що полетять к чортам і вози, і Бенц, а сам летітимеш кулею понад усіма дубами, понад високими соснами.

А він лівою рукою стерно крутне, машину виправить, подивиться на вас і усміхнеться.

На крутих віражах чіпляєшься за його, за дверці, за сусіда, бо, їй-бо, здається, що своєю власною персоною переб'єш стовбур придорожнього берестка.

*

Я спитав колись у сестри, скільки часу треба їхати автом до Берліна.

2½-3 годині,— вона каже. А д-р Grabley їде годину, а найбільше годину з чвертю.

*

О першій годині він мчить назад.

Обід.

Подивився, як їдять хворі, пообідав сам, обійшов хазяйство і о третій уже летить знову Бенцом до Баду (це кілометрів 3-5 від санаторія) на вечірнє приймання хворих.

О четвертій мчить назад.

Ви думаєте, що він удень одпочиває?

Ніколи в світі.

Завжди в його робота.

Ось ви його бачите, в якомусь „морському" картузі.

Летить кудись автом.

Прилетів назад, тягне на плечах до озера пудів зо три бензини.

Лаштує моторового човна.

Уже він моряк.

Уже літає мотором по озеру, а потім подавсь кудись на острів і тягне мотором баржу з сіном.

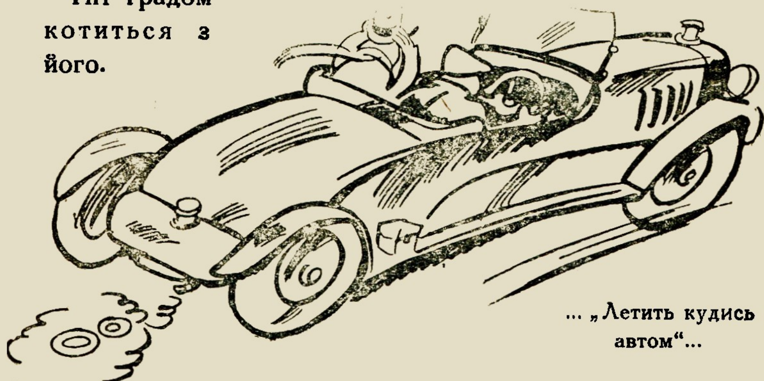
І командує, як капітан.

Привіз сіно, полетів мотором на той берег—одвідати хворого.

Прилітає.

Миє човна, витирає його, заводить у „док“.

Піт градом котиться з його.

... „Летить кудись автом“...

Дивиться на вас, усміхається й говорить:

— Як багато треба робити, щоб на кусок хліба заробити.

*

Побіг.

Через п'ятнадцять-двадцять хвилин уже на ньому чобітки з острогами, якась жокейська куртка.

Вже він верхи на коні гарцює.

За ним їде теж верхи докторша, а за ними ціла зграя собачат: англійський доґ, вовк, пудель, і дві таксі.

Через годину їдуть уже назад.

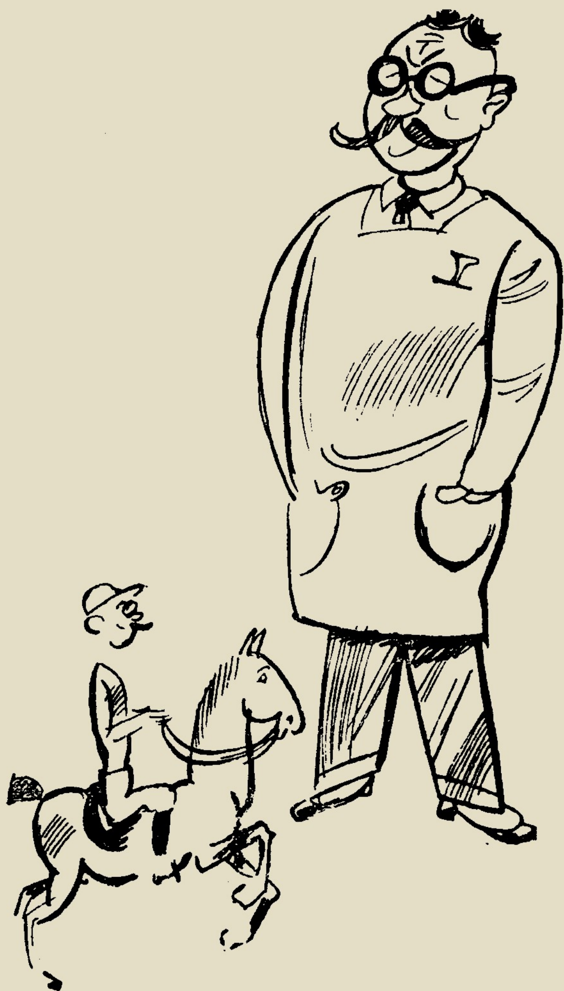
... Біжить .. Чистити озеро...

Сплигнув з коня, оббіг стайні, коровник, і вже біга з садівником по садку та по городі, щось там дивиться, щось підкопує, викопує, розпоряджається.

Не встигли ви сісти вечеряти, вже його лисина в дверях:

— Маль цайт. [1]

[1] Вітання під час їжі німецьке.

... Нашому шефові 50 літ...

СЕЛО НІМЕЦЬКЕ

Нічого, я тут, у Німеччині, братця, не допойму: чи оце біля мене село, чи не село?

Дворів може з двадцятеро, над озером.

Хазяї, безперечно, хліборобствують, бо, бачу, їздять з плугами, на поле, возять сіно, їздять велосипедами з косами, з граблями. Дівчата кудись їздять з сапачками.

Очевидно, як не справжнє німецьке село, то присілок, чи що.

Я не знаю, чи буде життя в цьому присілку типовим узагалі для селянського німецького життя, через те боюсь узагальнювати його.

А так, коли хочете, розкажу, що воно тут робиться.

Живуть тихо Ні пісень дівоцьких не чути, ні парубоцьких висвистів.

Воріт, вимазаних дьогтем, не бачив, хоч дівчата в кожному дворі такі, що вже пора б ворота помастити.

Пришліть мазницю дьогтю, я їм покажу, як у нас, на Вкраїні, парубкують.

Є дві пиварні, з столиками в садочках. Місцевих пожильців я в тих пиварнях не бачу, держать ті пиварні

хазяї спеціяльно для приїжджих із Берліна гостей, бо на озеро, на наше, неділями й святами сила народу з'їжджається

Розпитувався, де самогон тут гонять.

Не гонять.

Що ж ви тоді за село, за таке?! — кажу їм.

Жінки весь час пораються на вгородах: полять.

Сільради нема.

Кооператива так само нема.

Є одна бакалійна крамничка „Materialwaren", як значиться на вивісці.

В крамниці можна дістати чого хочете, аж до дорогих вин і лікерів.

Крамниця чиста, крам свіжий, добрий.

Мануфактури в крамниці нема.

Біля крамниці, хоч там є і пиво й горілка, бійки ще не було ні разу.

Чоловіки, видко, багато працюють.

Взагалі, по хазяйству.

Усі вони з сигарами в зубах і в якихось таких черевиках, без задників і на дерев'яній підошві.

Їде на велосипеді, а черевик тільки —

— Хляп! Хляп!

А на велосипедах геть чисто всі.

Ну, така, іноді, бабуся їде на велосипеді, що не знаєш, як вона на його видралась.

А то бачиш іще таке.

Хлопчисько, років так йому 5-6, на маминому велосипеді котить.

... „А на велосипедах геть чисто всі“...

Воно ж, пацаня, ще сідла не дістане, а їде на самих педалях.

Велосипед більший за його вдесятеро. Нічого — де. Аж крекче та їде.

Коров ніде не бачиш. Хоч видко, що корови є, бо молоко возять.

Коров не пасуть І коней не пасуть.

Коні добрі, стрижені, вичищені й вимиті.

Їздять повагом, здебільша ходою, іноді підтюпцем і ніколи швидко.

Не бачив також, щоб летів якийсь хазяїн вскач, стоячи на гарбі й репіжачи коні навільником по клубах.

*

Пасуть вівці й кози. Пасуть хлопчаки. Вівці— такі ж таки вівці, як і в нас, здебільша мериноси.

І кози такі, як і в нас.

І цап такий самий, як і в нас.

І німці ще не придумали цапа доїти. Цап і тут не доїться,

Мекають вівці й кози по німецькому.

У нас так:

— М м-м-м е!

А в них цап і баран мекають:

— Дер-м-м-м-е!

Вівці й кози:

— Ді м-м-м-е!

Козенята:

— Дас м-м-м-е!

Пастушки не матюкаються й не просять:

— Дядьку! Дайте закурить!

А при зустричі завжди кажуть!

— Guten Tag!

*

Огороди й садки дуже добрі.

Чисті, викохані.

Нема дощу — щовечора поливають і садок і город.

Для того є спеціяльні „пожежні“ кишки.

Ясно, звичайно, що в кожному дворі не колодязь, а водогін.

А то ще й так буває.

Невеличкий клаптик біля городу левадки, сіножаті, і от бачу, що, так в тиждень раз, хазяїн поливає його чимось із бочки. Просто коня запрягає в бочку і їздить тою левадкою кружка, а з бочки щось віялом таким виливається.

Розпитуюсь.

Виявляється, що в ту бочку він збирає з-під худоби сечу, а потім тією сечею поливає леваду.

Он воно як!

*

Неділями жінки не ськаються, лежачи на призьбі чи під грушею.

Не видко також, щоб якась мати гналася улицею з дрючком або з віником за хлопцем чи за дівчиною.

Чорти тут усі в озері спокійно живуть, бо не чуть, щоб хтось їх непокоїв, посилаючи заразом по стонадцять штук у печінку, в душу й у голову.

Біля пиварень не то що бійка, а й матюків не чуть.

До того сумно, що просто, хоч сам ходи та матюкайся.

*

Щодо аліментів, так саме щось не чуть.

Хлопці всі такі веселі ходять, що аліментів, видно, не платять.

*

Я ж знаю, що ви зараз запитаєте єхидно:

— А самооподаткування там є? Ото ти нам скажи!

Є! Є „самооподаткування".

Бо неписьменність тут ліквідовано ще тридцять літ тому.

Ще 1898 року був тут останній неграмотний!

І в кожному селі є школа.

Та не одна.

А так: в одній учаться, а друга в запасі стоїть.

І містки всі цілі... і дороги путні.

*

Отак і живемо!

Тихо живемо.

А оце три дні тому, дивлюсь, біля моєї хати на майданчику, над озером, дві якісь великі хурі зупинилось.

Дивився я на ті хури і ніяк не міг догадатись, що воно таке там навантажено.

Пішов до лікаря, години за дві вертаюсь, а вже біля мене карусель стоїть.

Така ж самісінька, як і в Козельщині на ярмарку.

Коні дерев'яні, свині дерев'яні, гусаки, крісла. Цяцьки кругом висять.

І тільки й того, що електрику зразу від стовба до каруселі провели.

Ну, думаю, наша бере! Це наша карусель!

Я ж собі думав: невже ж німці, такий культурний народ, — і на каруселі!

Мені так гадалося, що німецькі діти тільки й думають, що про репарації та про плян Довса!

Нічого подібного!

Як заграла ввечері катеринка, як поназбігалося дітлахів, як комашні!

Крутяться, аж поки баки їм позабиває.

А каруселыщик хитріший од наших.

Наші так наймають хлопців, щоб крутили карусель, а цей білу кобилу для цього пристроїв.

Кобильчина біга в середині й карусель крутить.

І така, — вам, — скажу, розумна кобильчина, — як тільки дзвоник задзвонить починати — вона і біжить; як задзвонить припиняти — вона стає.

Третій день уже карусель крутиться. Години до 12 ночі не вгаває.

То крутились діти, а це вже й дорослі пішли.

Старі діди вертяться.

Спочатку мені подобалось.

Сидиш, заплющиш очі й думаєш, що ти в Козельщині на ярмарку.

А катеринка ще візьме та й засмалить „Стеньку Разіна".

А це вже набридло.

Та ще сьогодні цілий вечір не „Разіна“ грає, а якоїсь нудної й голосної.

Отакої:

— Ой, ра-ра-ра п-у-у.
— Ой, ра-ра-ра п-у-у.

Правда, поганий мотив!

Аж в ухах лящить!

Ну, не дає писати ніяк.

Крапка.

БЕРЛІН УВЕЧЕРІ

Чим одріжняється вечір од дня?

Ну, хоч у Харкові, чи що?

Тим, що вдень видко, а вночі темно.

Тим, що Харківський Комунгосп увечері не світить, а вдень читає в газетах:

— Та коли ж на робітничих околицях світло буде?

У Берліні цим ви вечора від дня не відріжните.

Тут — однаково.

І вдень і вночі видно.

Хіба тільки, що вночі видніше, як удень!

Удень, все таки, бувають хмари, чи що, а вночі ніяка хмара Берліна захмарити не може!

„Турчанка“ [1] в Берліні справно працює.

Я вже розпитувався тут у знайомих:

— Де ви,— питаю,— для Берліна таку „турчанку“ знайшли, що вона весь час світить?

— Е,— кажуть,— ізнайшли!

— Так може б ви й мені адресу сказали,— я б поїхав додому та розказав би Харківському Комунгоспові, хай би, може, й він собі таку купив.

---

[1] Хто не знає про „Турчанку“—спитайте в харків'ян. Це одна в світі. Як у Римі римська папа, так у харкові—„турчанка“.

Не дали адреси. Кажуть, що без „турчанки“ в Харкові сумно буде жити. І нічого буде „Вечерному Радио“ писать.

*

Хароша „турчанка“ в Берліні
Ну, як би вам, щоб зрозуміліше?
Ну,—„видко, хоч голки збирай“.
Далі ви вже сами додасте:
„— Вийди, коханая, і т. д... й т. д...“
Це для фолкльору.

. . . .

Електрика горить, так уже горить!

Та якими тільки, якими кольорами вона не горить!

І синіми, і фіялковими, і білими, і жовтими, і червоними!

Та всіма, одне слово —

І все це відбивається в асфальті.

І дивишся вздовж улиці — так вся вулиця ніби якийся ріжнобарвний сніп із проміння!

А авто, автобуси, мотоцикли — прожекторами її оперізують.

Ідеш у якомусь огняному хаосі!

Найбільше, що до світляного крику, надсаджується рекляма!

Чого тільки та рекляма не доходить у своїх витівках, щоб звернути на себе увагу, щоб її помітили.

То тобі якийся будинок горить увесь синім.

Момент — він уже червоний!

Далі — він зелений.

І все це мигтить „сміється, перегулюється“.

Там — горить чобіт!

Там — ковбаса!

Там — авто!

Ось бачиш загорілась на даху величезна пляшка!

За нею — бокал...

З пляшки в бокал ллється електричне вино!

З бокалу вискакує електрична піна.

Це — рекляма шампанського!

Раптом усе гасне! А потім знову...

І так цілу ніч!

Єсть улиці, що, буквально, якесь пожарище!

Да, влітає в копієчку торговельним фірмам рекляма.

*

Вулиці ввечері повнісінькі.

Кафе — аж через вінця.

Але не шаландатимемося по вулицях, не сидітимемо в кафе, бо ми вже там були, та й нас абсолютно не цікавить оте жіноцтво, що „продається з публічного торгу“.

Ходім у кіно!

Кіно — „на ять“.

Ну, ясно, що величезні залі (є, правда, і кіно — маленькі, наче курник. Тут короткометражні картини демонструється), ну ясно, що шикарні фойє, симфонічні оркестри і т. д.

Потрапили як раз на „інтересний“ фільм з радянського життя, американського виробу.

Я не знаю, чи не йшло воно в нас (у нас усе може бути) у всякім разі десь у себе я бачив фото з цього фільма.

Знаєте, бурлаки на Волзі баржу тягнуть, отаман такий обідрано-кучерявий з обличчям Аполоновим. Князь, князівна. Початок революції. Отаман робиться повстанським командиром (ну, ясно ж — більшовицьким), розгром маєтка, зустріч отамана з князівною.

Ви ж уже догадались, що роман, що любов, що отаман врятовує князівну і т. д.

Отака, одне слово, „хріновина з морковиною".

У що ж тільки понаряжали американці тих повстанців?!

А моррди!

Має успіх фільм!

Ну, як же ж: „більшовиків" показують!

Іде ця картина в супроводі і оркестри й хору.

Хор у відповідних місцях співає „Дубінушку".

Співає по - руському.

Очевидно, еміґранти.

І треба вам знати, що „Дубінушка" — популярна в Берліні пісня.

Я в санаторії її чув.

Співали її люди, що навряд чи їм колинебудь доводилось тягати баржі.

Може хіба доведеться?

А так — кіно, як узагалі кіно!

Чогось такого „сенсаційного" в кіно не чуть.

Іде „Анна Кареніна" в одному з кіно. Я — не бачив.

Та їздить по Берліну,—кажуть,—Мозжухін у своїому шикарррному авті.

... „Інтересний“ фільм з радянського життя...

Оце й усі кіно-новини!

Що добре — то це і велика і свіжа завжди кінохроніка: де, разом із цікавими подіями, демонструють і природниче життя.

Життя комах, звірів, птиць.

Це — дуже цікаво.

ВУФКУ! Guten tag! Як у нас говорять!

*

Ходімте тепер у театр!

Тепер же, як ви знаєте, в театрі не сезон!

Працює, здається, опера та театр Рейнґарда.

Ходім до Рейнґарда, бо в оперу спізнились.

Тільки беріть грубі гроші, щоб попасти в театр.

Тут абонементної системи немає, контромарок не дають, а перше місце коштує не більше й не менше як 30 марок (15 крб.).

Поганенькі в нас місця були, на останньому ярусі, а й то щось по $7^1/_2$ марок чи що заплатили.

Так, що тут по театрах не розгуляєшся.

Тут таке „мистецтво — трудящим“, що сильно почухається той трудящий, як у театрі побуває.

Днів з чотири на картоплі сидітиме.

В театрі йде щодня п'єса „Артисти“ американського (здається) автора, з доробленим текстом Йосипа Димова.

Постановка — Рейнґарда.

П'єса, як уже й назва показує, з життя артистів.

Звичайна собі комедія (трішки з „трагі“ спереду), з дотепним (кажуть) текстом.

Сцена—на сцені. Артистичний „кабачок“ і т. д. і т. д.

Грають прекрасно.

Головну ролю виконує кол. артист Московського камерного театру Соколов.

Теж грає чудесно. Фахівці тільки кажуть, що мова його німецька ще й досі шкутильгає, за що його полають ввесь час німецька преса.

Але Соколова вважається за крупну фігуру театрального Берліну.

Виконання, та й сама постановка — реалістичні.

Театралізовані, звичайні, але нічого карколомного нема.

Прекрасні, з боку оформлення, сцени — „сцени на сцені“.

Повна ілюзія.

Але все це, при технічних можливостях театру, не так уже й мудро.

В Манилівському сельбуді навряд чи Рейнґард міг би поставити так „Артистів“.

Одкидати, розуміється, не можна великої режисерської роботи, але щоб в „Артистах“ було вхоплено „бога за бороду“ — ні!

Хороший, навіть прекрасний спектакль.

Але й у „Березолі“ є хороші, навіть прекрасні, спектаклі.

Можливості Харківського театру (технічні) „трішки“ гірші, як берлінського, проте, спектаклі є хороші, і навіть прекрасні.

Хоч „Березіль“ не має змоги для одної п'єси запросити цілу трупу негрів (джаз - банд), а Рейнґард може.

Так що. Про що, пак, я?

Ага, я про „Берлін увечері“.

*

З театра куди ж?

Може в „Скалу“ хочете?

Давайте вже за одним рипом і в „Скалу“ зайдемо.

„Скала“ — це театр - вар'єте

Там — окремі естрадні номери: фізкультурні, гімнастичні, балетні, окремі комічні антре, ексцентрики і т. д.

Величезний театр.

Грошей так саме треба брати не мало, бо квитки дорогі.

Ну, в „Скалі“ вже, безперечно, всі „світові“ номери.

Там уже, коли „трапеція“ так уже — справді трапеція.

Якась — „трапеціянтка“ показує свою вмілість. Я не спец у цій справі і не можу назвати всіх її фігур, але це було щось неймовірне. Чим вона там на тій трапеції держиться, як вона держиться. Очевидно, духом святим. І все це під „куполом“ і без сітки. Страхолюдні номери.

Прекрасні коміки - ексцентрики.

Акробати з такими головоломними вибриками, що очі заплющуєш, як дивишся.

А особливо інтересний балет.

Власне — пародія на балет.

Прекрасні танцюристки пародіювали цілу трупу циркових коней, одягнені „під коні“, з отим дресирувальником, на прочуд ґарно й дотепно вони виконали цей балет.

Робота чітка, філіґранна.

*

Вийшли з „Скали“.

Куди тепер?

Ходімте додому, а то й так уже находилися.

. . . .

А електрика горить. А електрика сяє.

А шампанське електричне одно наливається та шумує.

Ну, як його не випить?

І п'ють, кому можна пить!

ЗМІСТ

Стор.

ДЕШЕВА БІБЛІОТЕКА КРАСНОГО ПИСЬМЕНСТВА

Бунін І.—Добродій із Сан-Франсіска. Оповідання. Ст. 32, ... ц. 10 к.

Гоголь М.—Ніч проти різдва. Оповідання. З малюнками. Ст. 12, ... ц. 8 к.

Гоголь М.—„Зачароване місце"—Оповідання. З малюнками. Ст. 12, ... ц. 8 к.

Гоголь М.—Страшна помста. Оповідання. З малюнками, переклад А. Харченка. Ст. 49, ц. 15 к.

Гоголь М.—„Майська ніч" Оповідання. З малюнками. Ст. 35, ... ц. 15 к.

Гоголь М.—Загублена грамота. Оповідання. З малюнками, переклад А. Ніковського. Ст. 18, ц. 10 к.

Гоголь М.—„Ніч проти Івана Купайла" Оповідання. З малюнками. Ст. 22, ... ц. 10 к.

Гоголь М.—„Сорочинський ярмарок" Оповідання. З малюнками. Ст. 37, ... ц. 15 к.

Гоголь М.—„Шпонька та їхня тітонька" Оповідання. За гравюрою Касіяна. Ст. 30, . . ц. 12 к.

Горький М. Бабуня та дідусь. Оповідання . . .

Ціна 15 коп.

ЗАМОВЛЕННЯ НАДСИЛАЙТЕ НА АДРЕСИ:

ПРАВЛІННЯ КНИГОСПІЛКИ—Харків, Горяїнівський пр. № 2.

ФІЛІЇ КНИГОСПІЛКИ—Київ, вул. Воровського № 48.

Дніпропетровське, просп. К. Маркса, 103.